

NÓGRÁDI LAPOK ÉS HONTI HIRADÓ

POLITIKAI, TÁRSADALMI S KÖZGAZDÁSZATI HETILAP.

Előfizetési ár:

Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. Negyed évre 1 frt 50 kr.
Helyi adó: 15 krajczár.

Előfizethető csupán a kiadóhivatalban vagy B-Gyarmaton.

Előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

A lap szellemi részére a a nyitlertre vonatkozó minden külső-mények a szerkesztőség küldendők.

Hirdetési díja: három hasábsor petitsor 5 kr. — Nagyobb és többesori hirdetések jutányosan eszközöltetnek.

Bélyeg minden beutaltatnál 30 kr.

Nyitlert garmond sor: 30 kr.

Előfizetési felhívás!

A „NÓGRÁDI LAPOK“

1893. évi I. feldre.

Előfizetési ár:

Egész évre 6 frt — kr.
Fél évre 3 frt — kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egy hónapra — frt 50 kr.

Felkérjük egyszerűen lapunk t. előfizetőit, hogy hátralevőket kiegyenlítsen és előfizetéseiket megújítani sziveskedjenek.

Kék László,
kiadó és lapfelfüggesztő.

Horváth Danó,
főszerkesztő.

A szövetségi ügy rendezése.

Wekerle Sándor pénzügyminiszter szaktanácskozmányt hitt egybe a szövetségi ügy rendezése tárgyában. Leméltelve rámutattunk arra a fontos szerepre, melynek betöltésére hitel- és gazdasági szervezetünkben a szövetségek hívatottak. Annál nagyobb meglepéssel fogadjuk a kormány kezdeményezését, mert azt hisszük, alaposan remélhetjük Wekerle Sándortól, hogy a törvényhozás akciója e téren is azon magas színvonalon fog állani, a mely eddigi kezdeményezéseit jellemezte.

A törvényhozás tevékenysége a szövetségi ügyben több oknál fogva szükséges. 1875-iki kereskedelmi törvénynek a szövetségekre vonatkozó fejezete sok tekintetben elavult, s a fejlődés által fölül van haladva.

Hazánkban a szövetségi eszme tért foglalt ugyan, de korántsem halad előre a szükséges mértékben. Egyes ágai a szövetségi ügynek ugyan némi virágzásnak indultak. Ilyenek a hitelszövetkezetek, főképp azok, melyek társadalmunk egyes ügybuzgó és befelőlázó tagjai által felkaroltak, célirányosan fejlesztettek. Másfelől azonban egészszéptelen alapon fektetett, egyes esetekben bűnös szédéliséssel életre hozott szövetségek szomorú végét értek és így kompromittáltak, hitéletben meg ingatták magát a szövetségi eszmet.

A hitelszövetkezeteknél még nehezebben indulnak és vernek gyökeret a szövetségek egyéb nemei. Mezőgazdasági életünk körében okosan megérintett szövetségekre nagy jövő vár. Mezőgazdasági állapotunk ma már belterjessebb művelést és nagyobb

tőkebefektetési igényt, mint régebben. A sikeres gazdálkodáshoz tőke kell, a mivel a kis birtokos ritkán rendelkezik elegendő mértékben. Számos oly befektetés is kívánatos, a melynek tőkeértéke oly nagy, hogy a kisbirtokos egész birtokának értékét meghaladja s így az egyes által be sem szerzhető, teljesen ki sem használható. Ilyen befektetés a drágább mezőgazdasági üzem emelésére kívánatos berendezkedés. Itt a szövetségek nagy szolgálatakat tehetnek és az összesített erő elérhetővé tesz oly célokat, melyeket az egyes birtokos erje el nem érhet.

Hasonlóan áll a dolog az ipar terén is. A kisiparosok gyakran képtelenek versenyezni a nagyiparral. Versenyképtelenségüket okozza egyfelől az, hogy hitelük vagy nincs, vagy igen magas kamatlábu. Ezenfelül hiányzik a készletmennyiség elarusítására szükséges kereskedői ismeret és jártasság, a piacok ismerete és alkalmas, forgalmas helyen fekvő elarusítási raktár. E hiányokon és bajokon a szövetségek segíthet.

A jelzett irányokban ma is léteznek az országban szövetségek, habár a külföldhöz képest kis számmal; a létezők is azonban sok nehézséggel küzdöknek és alig tudnak rendeltetéseiknek kellően megfelelni, vagy csak kivételesen.

E bajokon kell a kormánynak, a mennyire ez rá tartozik, segíteni. Csak a mennyiben rá tartozik. A szövetségek alapszemléje „önsegély.” Az állami beavatkozásnak tehát csak bizonyos korlátok közt lehet helye a csak annyiban, a mennyiben oly intézményeket terem, melyek az önsegély sikeres s erőteljes kifejtését lehetővé teszik és előmozdítják.

Ha sikerül egy helyesen működő központi szervezetet felállítani s azt összehangzott működésbe hozni az ország minden vidékével a hátralevőleg, akkor az úgy félig nyerte van. A mai tökéletesség mellett a hitel fogja a szövetségek hitelképességét felkeresni és kielégíteni. Az olcsó kamatláb mellett oly kölcsönöket fognak kapni, hogy az ússza vissza lesz szorítható a nyomor aótéi odaiba, s a költségbeesett vagy szédélő egyén határára. A szövetségek felvirágzásával a jogosult hitelgények, ha kicsik is, mérsékelt és elfogadható feltételek mellett fognak ellátni.

Tanúgy

(Kosztos Mihály kir. tanfelügyelő úr évi jelentése tanúgyi viszonyainkról)
(5-dik Folytatás.)

Tovább az iránti szives értesítésem a kérem, hogy történelk-e már Főtanfelügyelőség egyháza területén oly iránybani intézkedések, miszerint minden tanítói előadás, hatlan kötelességnek tartas, hogy rendelkezésre áll minden eszköz használjon fel arra, miként a vezetés és gondozás alá helyezett hasznát ifjú nemzedék a hat évig tartó minden napi tanfolyam ideje alatt a magyar nyelvet elsajátítsa.

E tárgyán szükségemem tartom lek. közig. bizottság meggyermei, miszerint azon nem magyar ajkú tanítóknak tanítói, a kik a magyar nyelv, illetve beszéd tanításának néhány magyar szó vagy egyszerű mondat gépies megismétlése által elgát tenni válnak, a törvény szigorát alkalmazni fogom annál inkább, mivel ilyen tanítás nem egyének, mint puszta időrablások tekintend, amennyiben a tanulók jeitett tanítási mód és rendszer mellett a nyelvet el nem sajátíthatják.

Mind fogva hivatalos körúlmok alkalmával, mindenkor szigorú bírálat alá veszem a magyar beszédbe felolgozott tananyagot, azonban az erre törvény szerinti fordítási rendelt betti óra számmal.

Az eddigi hi. eszteléseiből látni meglátottak tekintetes vármegyei közigazgatási bizottság, hogy népművelési ügyünk előmozdítása érdekében kitérőleg minden irányban a törvényes intézkedések megtételét s hogy munkálkodásunk meghozta a nemzeti győzelem, kiváltatik főleg ama intézkedésekből, mely szerint az iskolai helyiségek rendbehozására vonatkozó indítványomat először 1892. évi július 4-én kelt 1894. számú határozatával kimondani, illetve a járási közigazgatási főnököknek feladvást terbe állt meghagyani meglátást, hogy a felekezeti hatóságokkal egyetértve a további már nem tártató s az igazgatási törvény kívánalmával össze egyeztetve iskolai helyiségek helyett újakat építsenek, illetve azokat megreformálják és javítsák.

Ez valóban örömmel jelenem, miszerint a tekintetes közigazgatási bizottság fennsőbb bírálati számú határozata oly rendkívül nagy áldomást hozott a tanításra, melyre a megye népeit, miszerint annál nagyobb ny. rövid idő alatt, az ország kerde meggyében elérni lehetett volna.

A népoktatás szent oltárára meghozott áldomást kérséget érre a következőkben összeváltva terjesztem elő, ugyanis:

Nógrád vármegye iskola helyiségeinek újabb építése bővítésre alkalmas és a tanítói személyzet támogatására a lefolyt 1891/2. tanévben összesen 24307 frt 24 kr. ruházattal és, illetve fordítottat.

Ezen beruházott összeg követhető eszeremiségre oszlik, n. m.: I. Kékői rom. kath. eszteremre 3411

TÁRCZA.

A sorsidőzött.

Prolog.

Hajlékot épít, kőnek védhelyet
A hű részért, nyomorúság, akelet,
Ki azomjan, élen, lágytörő Jász
S könyörre, igazságra nem talál.
Mert látva gondanyarunk képet,
Gyűnt kel: itt oly sültöt kéreget
Ki a sajátját elhárította,
S most már a másét vetné sora alá.
Hogyis hitné az, ki boldogan
Jóknak sokával tulmegálva van,
Ki drága bármennyben fényel,
Dac szálán ingerő ételek:
Kinek szavára szolgabod ügyel,
Miként hitné . . .
Hogy se igaz vagy, a szenvedés, ébese!
Oh volt idő, igen, mikor-red
A szap nagygyra szörte agarat,
Vigan küszöte a család lak,
Mertől ért kalásában ringtának
N oh drága emlék, mely mint dőlőbűnk
Külömba vissza-visszaöng feled,
Midda a hű nő, a boldog tanyának
Legszébb díszét szelvedre ölelő!
N agyadban buzdok tervek szelődnek,
A mint szerető nőtt a kis család,
A lyánka tükre less saját szemének,
S badban adda a bunnak katonát.

És egy-ösa. Amde jött régő szíbar,
Szabadság, éred bűde a magyar,
S az ifjú hű a vértessző maradt,
Nőnek, leányak szíve magyarkad,
Tegőd hagyott meg a sora egyedül!
Moltak jövőnek gyászmelegjével
Mig vagyunkban ezéla — idegen

Meleng helytörtéti felülbelen.
Ez nem passzál; mert hisz a bonyol
Időlt mit re: a végezté dik, mert

Oh adjatok a kőnek megalhelyet
N ne kőrezték mert olyan beteg?
Örvény a szir, s a habzó mely állat
Sokszor kincset drága gyöngy árad

Hangverseny és táncszély.

B-Gyarmat, 1893. évi ápril hó 3-án.

Valamelyik német statisztikus már azt is hisztette, hogy Europa valamennyi népe között legdolgozóbb — a magyar; mert, a kalendárium tanúsága szerint legkevesebb a megünnepelendő piros napja.

Nem ártatom, hogy a sógor helyesen okosodik-e vagy se, — annyi azonban bizonyos, hogy nincs a föld bűnén vigadni nagyobb nép a miénkél.
Munkánk — faragás idején: mert akkor dukál, — bolybten: mert édes a tiltott gyümölcs, — és husvét békétől kezdve: mert szabad.

E mulatunk a legközlöfőbb csatlókra való tekintetből, de mulatunk cél nélkül is, ha csak lehet.

Nagybbrát a XIX. század a humanizmus korának a mintbogy is igazalmás és a felebaráti szeretet gyakorlása a társadalom feladatát képezi — e kötelesség teljesítését — a harmonikus a kellemmel való párosítása által lehetőleg kedvesse kelt tenni; mert tudvalevő, hogy könnyű szerrel mai napig csakis elég lehet célt érni.
És épen e körülmény indította Nógrád vármegye kiválóbbjait arra, hogy husvét békéjén a vármegye székházának összes termeiben, gróf Degenfeld Schomburg Lajos főispán és neje arál. Dessenffy Ilona ömöltéségek védnökeg alatt a Balassa-Gyarmaton léteztendő „Mária Valéria” bókörháza alapja javára hangversenyyel egybekötött táncszélyt rendezzenek. S minthogy a bűnhallan rendező bizottság, melynek élén szorve

ücsült al-pánunk Scitovszky János állott — a hangversenyben való közreműködésre sikerült Ábrányosó Wein Margit öngyárat, a m. kir. opera jeles tagját, Sipos Antal szongora — és Mátyás István hegedűművész urat meggyermei — nagyon természetesen, hogy az estélyre Nógrád és Hont mindejara egybegyűjts.

Hírdő-hírdő utba robagott be a mekőpőlet kapuján — hoza a díjazó társaság.

És oly sürtén s oly sokan érkeztek, hogy már-már elég kezdünk sopánkodni: Uram, mánsted meg a te áldozat; mert nem férünk el!

De azért csak elhelyeskedtünk valahogy a szék-sorokon: jó szorosan egymás mellé. (Hej, be édes is lehet, ha ilyenkor az „ő-jé” mellé kerül az ember!)

Vártok a történetekről.

Nyolcz óra után mélynyitak a nagyszerem ajtói és a rendezőség által követe, belepőlt: ömöltésgrá gróf Degenfeld Lajosné védnöke; Scitovszky János alapán, rendező-bizottság elnök ur harján, Scitovszky Jánosné öngyárat, gróf Degenfeld Lajos főispán, védnök ur harján és velők a közreműködő művészek.

A hangversenyt Pajor István ur prologia ölöste meg; est a költő magz adta elő — a hallgatóság teljes nyíliránítással által kísérte.

A másod első számát, „Nyáregjölom” Mendelssohn és Lisztől képezte. Szongorán előadta Sipos Antal ur. Az érdemes művésztörténa való precíz játékaival általános a nagy tetszést aratott.

Utánna Ábrányosó Wein Margit uró, a „Szevillai borbély” — Rossini dalmóvének nagy áráját écskelte, Sipos ur merter szongora kísérete mellett. A jeles művészt kedves megjelensével, végtelenül kellemes és könnyed előadásai módorával, öde, tisztán csengő hangjával — valószággal értéksba hozta a hallgatóságot, mely alig győzött eléget taposni. Mátyás István ur Wiesenszky „Marinka”-jával érdemelte ki a hallgatóság telmés nyilatkozatait; est a piégt mesterséggel interpretálta, Weber grönýörő „Borcsom”-jával azonban nem sikerült oly

* Itta s a B-Gyarmaton épülő „Mária Valéria” vármegyei kőkörháza alapja javára folyó évi április 3-án rendezett hangverseny alkalmával előadta Pajor István.

